

IZANGO DIRA FRUTUAK

Joxean Sagastizabal

Goienetxeko Tomas odol-arrastoa segika zeukala herriratu zen ameskaiztoari hasiera eman zion goiz hartan, isurtzeari alper-alperrik eutsi nahian, eta Plaza Nagusiaren erdian hil zen, Don Jesus medikuaren ahalegin desesperatuei muzin eginez, «Tomas, Tomas, ene Tomas» oihukatzen zion bere emaztea abandonatuz. Altxatu zen Don Jesus, negar malkotan, eta koadroa pelikulan heroea hiltzen denekoa zen, emakume gajo bat gizon hilari laztanka, Don Satur apaiza bere erretoliketari eta herria inguruan, koro isila. Gaizkilea, doilorra, nonbait garaile.

Hiletak eta ehorzketa bukatutakoan baieztatu zuen Don Jesussek a hoz-aho zebilena, hankatartea txikituta zeukala Tomasek, erauzita, garbi asko zegoen piztiren batek eraso egin ziola, non eta hor hortzakatuz.

Eta hurrengo hiru asteek herritar bana lapurtu zuten, Zubiurreko Ramon, Makazkueko Antton eta Pagoetxeko Ramiro, eta hau izan zen etsaiaren nolakoa apur bat argitu zuena, azkeneko momentuetan «azeria, azeria» errepikatuz itzali bait zen.

Herria ez zen herri. Margarita Intxaurza, Ateagakoa, zera esanez azaldu zen, ia itsu zeuden, ia ez al zuten ikusten azeri batek gizonei koska HOR egitea Jainkoaren zigorra zela

derrigor, Ramon eta Ramiro putero ezagunak zirela eta zeruko juezak jakingo zuela beste bien pekatuen berri, animalia Jaunaren morroi leiala zen. Garraisi batean erantzun zioten Tomas eta Anttonen alargunek, isiltzeko Jainkoagatik, beraien gizonak gizaseme maitegarriak izan zirela, eta ia noiztik zeukan Zeruarekin hainbesteko tratua, bera, elizara behin ere azaltzen ez zena, mutxurdin erdi sorgina. «Putero»en alargunek, berriz, hitzik ez, ederki ezagutzen bait zituzten hildakoen ibilerak. Herrian erabat zabaldua zegoen zerbaitengatik zigorraren ustea. Orduan aditu zen plazan, hor zegoelako nolabaiteko biltzar iraunkorra, Sistiagako Joxek bota zuena, azeriak pizti bilakatutako pertsona behar zuela, gogoratzeko ipui famatu hura, herrian jipoitutako umearena, basurde bilakatu zena, emakume baten arimak gidatzen zuela haren jokabidea, gizonetik gorroto itzelak bultzaturik, eta horrela errez entenditzen zirela animaliak egindakoak, mendekua zen, mendekua, bizi zelarik gizonak sufrierazitako emakume edo neskatala batena. Denoi orduan izen bat etorri zitzaien gogorra, Karmen Torrequakoa, herriak bizitako azkenurreko trajedian protagonista. Karmen orbelaren gainean aurkitu zuten goiz batean, izter zuriak erreka gorriek margotuta. Ondoan hiltzaileak erabilitako arma, neskaren atxurra.

Eta hainbeste hitzaldiren ondoren herriko «Adimena»-k ekin zion, Don Satur apaiza eta Don Jesus medikua, jakina. Hitz gutxitan, horrela labur liteke interbentzioa:

«Herritar maiteok, tragedia handi bat bizitzen ari gara eta sufrimenduak edo esplikazio bat aurkitu beharrak eragindako xeblekeria asko entzuten dira, Jainkoak bidalitako zigorra ote den, pizti bihurtutako pertsonaren mendekua ote den eta antzekoak. Gure onera etor gaitezen, horrelako sineskerien garaiak aspaldian pasa ziren eta gaur egun bestelako arrazoiak, egiazko arrazoiak, Adimena eta Zientziaren bideetatik bilatu behar dira eta bila daitezke. Pairatzen ari garena zera da, ohizko jokaeratik kanpo dagoen pizti baten okerkeriak eta ez besterik. Herrian, kontura zaitetze, azeri asko harrapatzen da eta gu bion ustez Naturak apur bat argi gehiago emandako azeri baten borrokaren aurrean gara, be-

re etsaiak menderatzen ikasi duena. Entziklopedietan ikusi ahal izan dugunez kontrarioaren «jenitalei» erasotzea ez da gauza bitxia, animalien artean eta gogoan edukiko duzue, noski, Dona Petraren pekinesa eta Don Pedroren mastinaren artean geratutakoa.»

Dona Petrak pekines petral mutur zapaleko bat zuen, aurrean suertatzen zen edozeini zaunka egiten ziona, batipat Don Pedroren mastinari, hau hoge aldiz handiagoa izanik, eta egun batean nazkatu egin zen Goliath eta David txikitu nahi izan zuen, baina honek, bizpahiru astinaldi sufritu eta gero krausk heldu zion protroetatik, gorputz guztia zintzilik, eta Goliath lokatzezko erraldoia gertatu zen berriz ere, intzirik hil egin bait zen akain horretaz askatu ezinik, lotsa-lotsa eginda, gainera.

«Beraz, garbi asko dago egin behar duguna, inguruko eskupeta guztiak bildu eta azeri malapartatu horren larrua iturrian zintzilikatu. Etzi iruditzen zaigu egun egokia, bihar jendea etor dadin deiak eginda».

Eta halaxe erabaki zen.

Gizakiok gure modukoaren artean paseatzen gara eta barruko zoko horretan aldamenekoa baino gehiago izateko esperantza gordetzen. Denoi gustatuko litzaiguke nabarmen-tzea, balentriaren bat burutzea, inbidia eragitea lagunurkoaren bihotzetan, eta Benjamin Erkiagak bere burua ikusten zuen herrian heroe, azeri famatua akatzeak ezertan ere apartekoa ez zen bere bizitzari behar zuen bultzada emango zion, maitegarri eta miresgarri bihurtuz denon eta batez ere hark zekien horren begiko eta oheko. Beraz, piztiari utzitako azken eguneko egunsentiarekin abiatu zen Benjamin baso alde-ra, bi kanoitako eskupeta, munizio ugari, labana handia eta gauean egindako larru gogorrezko tangaz.

Zenbait tokitara sartzerakoan potroak atean uztea komeni dela dio Herri-Jakintzak, eta besterik ez zuen nahi gure ehiztariak, udazkenoroko hosto-euritan ari zen basoari hurbiltzerakoan. Ez zen, ez, arbolen beldur, ez prexixamente.

Ordubete. Ordubete eta bi koneju zintzilik. Eskupeta blai eginda zegoen izerdiz, Benjamin odol-arrastoa utziz zihoan, belarri-handiak jarioka, eta bihotzeko danbadaz baita Ameriketako azeriak ere esnatuko zituela iruditzen zitzaion, Tomas ikusten zuen balantzaka, hankatarteari helduz, eta hortzak edozein pagotan gorde zitezkeen, bera noiz irenduko ametsetan.

Zast biztu zitzaion ideia, konejuak argiune batean pausatu eta sastraka artean izkutatu zen, giza-adimena nagusituko zela esanez bere buruari, ia sinisterazten zion.

Berehalaxe plazaratu zen lehenengo konbidatua, erbinude bat, hara eta hona begiratu ondoren zuzenean okel bila jo zuena. Benja agertu eta «aaah!» oihukatu zion, ez zedin harentzat ez zenaz jabe. Gizonaren ezker aldean bi begik zirt egin zuten eta azeri eder sendo batek egin zien kosk ehiztariaren ar-ezaugarriei, honek botatako tiro bakarraren hildoren zentimetro bat azpitik. Benjaminek indarrak bildu eta larruzko tangarekin borrokan ari zen burua kulataz kolpatu zuen. Mailuak iltzea jotzen duenean gartatzen dena gertatu zen, hortzek ras zeharkatu zuten eta Benjamini Siberia bihurtu zitzaion bihotza.

Hostoak ikusi zituen aurrena, haizeak erorerazitakoak, eta burua altxatuz hilotz bat, akabo piztia, baina ezin garaile sentitu, zakila osorik bazuen ere koskorrik ez ziolako utzi hortzakatzuz hil zen animaliak. Potro-poltsa bazuen, hor eta hemen urratua, baina betegarririk ez. Ez zuen oinazerik sentitzen, sensazio erabat xelege bat baizik, sasoi lapurtu baliote bezala, pilak bukatzen ari zaizkion jostailuaren antzera, eta potroak galdu zituela esanez itzultzerik ez zeukala erabaki zuen.

Hainbeste gauza gertatu eta hamarretakorako denborarik ez. Eseri zen atzera eta aranak jaten hasi. Doña Clara de Aristimuño gogoratu zuen, herriko sasidukesa, eta nola gauza ezaguna zen ezkerreko titia gomazkoa zeukala, minbiziak jotakoa kendu ziotelako.

Hamabiak jotzen zituen kanpandorreak, halere inork ez zuen begirik altxatu erloju zaharraren aldera, Benjamin zurbil baina alai bat, azeri bat lepo gainean zeramala, plazara iristen ari zelako. «Bai, bai, hauxe da, dudarik gabe, neri ere betiko tokira egin zidan eraso» esaten zion bizkarrekoak, musuak eta besarkadak eman eta eman ari zitzaion jendeari. Bere gurasoak ondo kostata urreratu eta amak musuka jaten zuen bitartean, aitak, belarri zokora:

—Ondo al hago?

—Bai, aita, Foso ondo.

—Badakik zer esan nahi dudan, ni aitona egiteko moduan al hago?

—Bai, lasai, hatzemarkada txiki batzuk besterik ez daukat, neuk garbitu eta desinfektatu ditut.

Laister zabaldu zuen aitak seme maitea gizon osoa zetorreneko berria, herrian bere ezpalekoak bezalakorik behin ez zela sortu aldarrikatuz, Benjak, berriz, ezetz, inongo mediku beharrik ez zeukala errepikatzen zuen Anixeto zaharrak animalia larrutzen zuen bitartean. Laister zegoen gudakina iturrian ikusgarri, haragiak zakurrek jan zituzten eta berehala ekin zioten itzaltzeari azeri potrojalearen istorioak piztutako argiek, herria betiko arretasunera bihurtzen zelarik. Bazen, ordea, izen bat letra handitan, eta bazen ere, edo hobeto esanda ez zen, gatazkaren ondorena, gazte baten aringarri.

Hanka puntetan egin zuen ohetik komunerainoko bidea eta segituan lanean hasi, blood, sweat and tears-ez betetako eginbearra, potrodon bihurtu potrogabea. Ikustekoa da bi aran, jostorratza eta haria hartuta zernolako birgeriak egin daitezkeen.

Udazkena zuhaitzak hostrogabetzera dedikatzen da eta horretan ari zen. Benjamin eta Luisa orbelaren gainean paseatzen ziren, hitz goxoak errepikatuz elkarri, segituan desgertzen ziren bideskak irekiz. Zera pentsatu zuen Luisak, maitasuna ere erreza dela agertzen eta izkutatzen. Poeta ari ma zuen eta halako tentelkeriak bururatzen zitzaizkion.

Eskutik heltzea, musuak aurpegian, musuak ahoan, gerritik gorako miaketa, oso normal zihoan prozesoa, baina atal interesanteenetara abiatzeko garaia ikaragarri atzeratzen zen Luisaren ustez, Benjaminen eskuek ez zuten inoiz sabeleko muga zeharkatzen. Luisak ez zuen berak hasi nahi, nahiago zuen mutilari jarraitzea, baina epe bat eman zion bere buruari, Benjaminek basoan ez esandako zerbaite utzi zuen susmoa areagotzen ari zitzaiolako.

Bukatu ziren epe guztiak. Egun hartan, titi-jolasean ordu erdia pasa eta gero erabakitakoari ekin zion Luisak, eta botoiak soltatu zizkion Benjamini. Segituan igarri zion honi beldurra aurpegian, eta susmoa egia bihurtuko zen arantzak izate osoa ziztatu zion... ..ordurarteko irripar zabalenaz loratu zen Luisa, eduki beharreko guztia han zegoen, eta maitareen eskuei erantzuten ohi zaien moduan, gainera. Benjak, berriz, trantze gogor batetik irten berriaren espresioa zuen. Musuka eraso zion neskak, «nere lotsati maittea», «nere gizona, nere gizona», arratsaldea sagardo botila bana hustuz bukatu zuten, lasaitu ederra hartuta biek, kantu eta irri.

Zoragarri zegoen basoa. Hego-haizeak hostro igartuak harrotu eta dagoeneko neguaren bildur zen eguzkiak hurrengo udaberriaren esperantzatan bidaltzen zituen izpiak. Ingurua hori-marroi malenkoniatsua zen. Bikotea eskutik helduta barruratu eta musualdien arteko metroak gero eta urriago, saioa bortitzago. Goroldioak hartutako txoko batean egokitu eta elkarren bila abiatu ziren hemendik eta handik, razzia amorratuak eginez, konkistatutako plazetaz jabetuz, nagusi eta morroi, haragi eta izerdi. Bat egin zuten momentuan Lui-

sak begiak ireki eta eguzkiak mindu egin zituen. Adar artean izkutatu ziren aireratutako antsiak, Luisak ezerezaren gainean bailitzan heltzen zion eta Benjamin mundu honetatik bazihoan sensazioa erne zitzaion. Bi lehegailu berdek eztanda egin zuten, mutilaren azken bizi-hondarrak neskarengana jo zuen eta honek jaso, garraisika beragatik eta biongatik.

Izu eta nazkaz begiratu zion Luisak lotura-gunea lardatzen zuen oreari, Benjaminen hankartea putzu bat zen, eta neska negar eta oihutan galdu zen talde-buru zetorren Don Jesus medikuak lasaigarri bat zaineratu zion arte.

Bizitzan alde batetik bestera gabiltza, Luisak kilometro mordoa zeukan eginda, bakardadean, baina halere ez zion antzematen suertatu zitzaion patuari. Herriko heroea maite izan zuen, maitegarri zelako, eta elkar maitez hil zitzaion momentu hura astindu ezinik zebilen, bere Benjamin joan egin zen, joan, eta Luisak haren umea hazten zuen sabelean. Ez zen inoiz basoan sartzen, han gordetakoak negarra eragiten bait zion, soro eta baratz artean paseatzen zen barrukoarekin solasean, eta herritarrek pena handiz begiratzen zioten «gajoari kraskatu egin zitzaion bihotza» esanez. Luisa errukarria.

Igaro ziren neguko hotzak eta udaberriko esperantzak eta ume eder batez erditu zen Luisa udararen hasieran. Germinal deitu zion.

Umearen jaiotza haize freskoa gertatu zen Luisaren infernurako, bizitzeko gogo berriak zuzpeltu zuen zeharo eta herri osoa izan zen ama gaztearen alaitasunaren lekuko, egun guztia kalean pasatzen zuelako, haurraz harro-harro. Germinalen munduratzea, gainera, bost lagun eraman zituen istorio tristearen bukaera eta komunitatearen aurrerantza jarraitzeko ahaleginaren ikur bihurtu zen zenbaiten bihotzetan. Eutsi egiten zion bizitzak.

Manuela Beitia, Luisaren ama, zeruagatik gaizki esaka atera zen dagoeneko udazken-ezaugarriez janzten hasia zen kalera eta inguratu zuen jendeak zera ulertu ahal izan zuen orru batean botatako esplikazioetan, goiz hartan bederatziaik aldera igo zela Luisa eta umearen gelara eta alaba deabruak arima lapurtu balio bezala kausitu zuela, izkina batean kuzkur-kuzkur eginda makakorroka. Seaskan umerik ez, ehundoko kuxidadea, konpota bota balute bezala, eta erdian hezurtxo bat, honi bai, honi ondo igarri zion, aran-hezurra zen.